

Asia: VN/17836/2022

Lausuntopyyntö tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita koskevasta muistiosta / Social- och hälsovårdsministeriet begär utlåtande om en promemoria om utvecklingsbehoven i fråga om lagstiftningen om smittsamma sjukdomar

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta lausua Sosiaali- ja terveysministeriön muistiosta koskien tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita. Muistio on erittäin hyvä ja laaja selostus yleensä terveysturvallisuudesta ja siihen liittyvästä tulevasta EU-lainsäädännöstä ja toimenpiteistä ja myös kuten kansainvälisistä toimenpiteistä.

VN/17836/2022

Ruokavirasto on täysin samaa mieltä siitä, että lukuisten muutosten johdosta tartuntatautilain rakenne on kärsinyt ja laki on tullut vaikeasti hahmotettavaksi ja tulkittavaksi.

Luku 3.1.1 Tartuntatautilain määritelmät

Ruokavirasto pitää hyvänä ehdotuksena, että yleisvaarallisen tartuntataudin kriteerit olisivat mahdollisimman yhtenevät kansainvälisesti tarkasteltuna. Perustellun epäilyn tarkempi määrittely on haasteellista ja tarkka määrittely voi johtaa tilanteeseen joka käytännössä sulkeekin jonkin tilanteen toimenpiteiden ulkopuolelle. Perusteltu epäilyä olisi mahdollista kuvata hallituksen esityksen perusteluissa esimerkein.

Luku 3.1.2 Viranomaisten tehtävät ja toimivaltuudet

Järjestämislaissa tarkoitettujen valmiuskeskusten rooli tulisi jatkossa esittää johdonmukaisesti myös osana tartuntatautilakia.

Tartuntatautilanne vaikuttaa koko yhteiskuntaan ja viranomaisten välinen yhteistyö on tautitilanteen hallinnan edellytys. Teknisluonteisten tehtävien delegointi kolmansille osapuolille tulisi olla mahdollista.

Virka-apu pyyntöihin vastaaminen riippuu kunkin viranomaisen omasta resurssitilanteesta. Elintarvikelain (297/2021) nojalla toimivaltaisilla viranomaisilla on ilmeisesti rooli tartuntatautien leviämisen ehkäisemisessä ja etenkin torjuntatoimien valvonnan toteuttamisessa. Elintarvikelain mukaiset resurssit eri viranomaistahoilla ovat tarkkaan perusteltuja ja laskettuja kattamaan vain elintarvikelain mukaisen valvonnan. Se että elintarvikelain mukaiset viranomaiset tekisivät systemaattisesti ja jatkuvasti tartuntatautilain mukaisia tehtäviä ei ole kestävä ratkaisu. Lainsäädäntömuutoksella pitäisikin rajata tämä velvoita ja mahdollisuus COVID-19 tapaisiin tilanteisiin, joilla on laajaa merkitystä.

Laajan merkityksen tilanne ei olisi vielä varsinainen pandemiatilanne.

Luvussa 3.1.10 on pohdittu virka-avun maksullisuutta, mikä voisi olla hallinnollisesti toimiva ratkaisu.

Luku 3.1.5 Tartuntatautien ilmoittaminen, tietojen luovuttaminen ja rekisterit

Nämä laajan merkityksen tilanteet olisivat rinnasteisia tilanteisiin, joissa

Tilanteet, joissa työnantajalla voisi olla oikeus saada tietoa työntekijänsä tarttuvasta taudista voisivat olla rinnasteisia luvun 3.1.2 kommentteissa mainittuihin laajan merkityksen tilanteisiin

Ruokavirasto katsoo, että kokonaisuudessa tulisi huomioida muistiossa mainittu yhteys eläintauteja koskevaan lainsäädäntöön ja elintarvikevaarojen tunnistamiseen. Hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulisi salassapitosäännösten estämättä saada tarpeelliset tiedot myös esimerkiksi kouluista, oppilaitoksista, päiväkodeista, seurakunnista ja leirien järjestäjiltä. Käytännön torjuntatyössä on ensiarvoisen tärkeää, että viranomaiset voivat vaihtaa tietoja elintarvikeperäisiksi epäiltyjen epidemioiden lisäksi myös yksittäistapauksista, jotta mahdollisiin epidemioihin voidaan varautua ja niitä voidaan tehokkaalla tavalla tällöin myös ehkäistä. Tiedonvaihdon lisäksi tulisi varmistaa, että zoonoositapauksiin liittyvät tilannearviot (esim. epäiltäessä raivotautia) tehdään monialaisesti terveys- ja eläinterveysviranomaisten yhteistyönä. Tautien ilmoituskäytännöissä tulisi huomioida myös uudet, eksoottiset taudit.

Vastaavasti ympäristöterveydenhuollon viranomaisten tulisi saada tarpeelliset tiedot tartuntataudeista vastaavalta lääkäriltä esimerkiksi elintarvikeväliaineiden tai zoonoottisten tartuntojen lähteiden selvittämiseksi

Ruokavirasto pitää kuntien ympäristöterveydenhuollon ja sairaanhoitopiirien yhteistyötä epidemioiden selvittämisessä erittäin tärkeänä ja toivoo, että yhteistyö jatkuu tiiviinä hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa. Yhteistyön tulisi kattaa vähintäänkin elintarvikeväliaineiden, muiden elinympäristöperäisten ja zoonoottisten epidemioiden selvitystyö ja paikallinen tilannearviointi.

3.1.7 Hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaava toimielin

Muistiosta välittyy näkemys, että aluehallintovirastojen ja hyvinvointialueiden tehtävä ja toimivalta olisivat osittain päällekkäinen. Ruokaviraston kokemus COVID-19 pandemiasta on, että hallinnon yleisen uskottavuuden ja selkeyden takia tällaisia tilanteita tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää. Kiireellisessä tartuntatautilanteessa asianomaisen viranomaisen pohtimiseen ei pidä käyttää kallisarvoista aikaa

3.1.8 Eristämiseen ja karanteeniin liittyvä sääntely

Ruokavirasto pitää eristämiseen ja karanteeniin liittyvän sääntelyn lisäämistä perusteltua ja muistiossa on hyvää pohdintaa tähän liittyvästä perusoikeuksien turvaamisesta

3.1.10 Muut havaitut tartuntatautilain kehitystarpeet

Koska elintarvikevalvontaviranomaisen antama virka-apu olisi luonteeltaan lähinnä toimijoiden ja yritysten valvontaa se voitaisiin luontevasti säätää sellaiseksi virka-avuksi, joka olisi maksullista.

3.2.1 Yksityisen elinkeinotoiminnan harjoittaminen pandemian aikana

Ruokavirastossa on tunnistettu luvussa kuvatut haasteet epidemian hallinnassa kuten myös elinkeinonharjoittajien tasapuolisen kohtelun haasteet. Kasvomaskien merkitys on COVID-19 tilanteen hallinnassa ollut suuri. Tulevissa pandemioissa tehokas hallintatoimenpide voi olla jotakin muuta, ja lainsäädäntöä tulisikin kirjoittaa siten, että on ylipäättänsä mahdollista edellyttää ja vaatia elinkeinon harjoittajilta vaikuttavia torjunta- ja hallintatoimenpiteitä ja käyttää äärimmäisenä keinona sulkutoimenpiteitä.

3.4 Pandemialainsäädännön tarve

Esitetyistä vaihtoehdoista Ruokavirasto katsoo, että pandemialainsäädäntö olisi osa tartuntatautilainsäädännön uudistusta eli tartuntatautilakiin tulisi erillinen luku pandemianhallinnasta.

Rahkio Marjatta
Ruokavirasto - Elintarvikeketjulinja